

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-422-1-21>

Наталія ОНИЩЕНКО

доктор педагогічних наук, професор
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
e-mail: Onischenkon@gmail.com

Вступ. Сучасне українське суспільство характеризується поширенням глобалізаційних процесів, особливостями переходу до постіндустріального інформаційного суспільства, розвитком інтеграційних тенденцій. Вирішальним чинником економічного й освітнього розвитку України є якісна робота ЗВО у напрямі підготовки професійних кадрів, адаптованих до швидких змін у суспільстві та орієнтованих на підвищення рівня власної професійної готовності до навчальної і виховної діяльності. Особлива увага в умовах сучасних викликів і російсько-української війни повинна приділятися якості виховної діяльності закладу вищої освіти, що визначається досягненням ним мети та виконанням завдань виховання, динамікою особистісного розвитку студентів, їх соціальною активністю, рівнями готовності до інноваційної виховної діяльності, впровадженням сучасних інноваційних педагогічних технологій тощо.

Виклад основного матеріалу. У сучасній системі освіти спостерігається перехід від традиційної до концептуальної педагогіки, що базується на розробці перспективних концептуальних моделей, технологій, на всебічному та ґрунтовному аналізі сучасних тенденцій у міжнародному освітньому просторі, закономірностей розвитку суспільного життя, досягнень зарубіжної та вітчизняної філософської, психолого-педагогічної науки і практики.

Сучасні концептуальні положення модернізації та реформування системи освіти ґрунтуються на основних засадах Конституції України, Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Державної програми «Вчитель» (2002), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Концепції Нової української школи (2016), Стратегії національно-патріотичного виховання (2019), Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2018), а також інших державних нормативних документах щодо освітньої сфери.

Проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів висвітлюються у різних аспектах психолого-педагогічної науки: концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки вчителів (Н. Бібік, М. Вашуленко, В. Гриньова, Я. Кодлюк, О. Кучерявий, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.); зміст професійної підготовки майбутнього вчителя (Н. Волкова, В. Галузинський, А. Линенко, О. Пехота, О. Рудницька, О. Савченко та ін.); розробка шляхів, методів і засобів професійного становлення майбутнього вчителя (А. Алексюк, І. Зязюн, В. Сагарда, Г. Троцько, Р. Хмельюк та ін.).

Науковий інтерес до окресленої проблеми зумовлений її актуальністю у сучасній системі вищої освіти й виховання, вимогами до підготовки майбутніх учителів як компетентних і висококваліфікованих фахівців, здатних здійснювати не лише навчальну, а й виховну діяльність в освітніх закладах, використовувати сучасні педагогічні технології, сучасні методи і прийоми виховання. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень у вивченні професійної підготовки майбутніх фахівців, залишаються недостатньо дослідженими деякі її аспекти, зокрема, модель підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності у процесі педагогічної практики. Створення нових педагогічних концепцій вимагає від дослідників концептуального педагогічного мислення, глибинного розуміння смислу пропонованих у концепції ідей, чіткого визначення принципів реалізації авторських наукових задумок. З'ясуємо наші концептуальні авторські положення: концепція дослідження ґрунтується на усвідомленні процесу формування готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності як органічної складової їх професійної підготовки в закладах вищої освіти, на основі залучення студентів до інноваційного

університетського освітнього середовища, де засвоюються основи педагогічної інноватики та здійснюється апробація отриманих умінь і навичок виховної роботи в процесі педагогічної практики.

Основні концептуальні ідеї дослідження. Концепція дослідження базується на трьох взаємопов'язаних концептах, що сприяють реалізації провідної ідеї.

Методологічний концепт відображає взаємодію та взаємозв'язок різних підходів загальнонаукової й конкретно-наукової методології до розуміння особливостей інноваційної виховної діяльності майбутніх учителів, а саме:

- системний підхід дозволяє створити відповідні умови для розвитку, саморозвитку та самореалізації особистості в процесі практичної підготовки майбутніх вчителів, розгляд її у якості системи, що формує готовність до інноваційної виховної діяльності;

- діяльнісний підхід передбачає включення студентів у активну діяльність у процесі педагогічної практики, накопичення продуктивного досвіду виховної роботи, активне оволодіння вміннями і навичками інноваційної виховної діяльності, розвиток ініціативності і професійної мобільності;

- компетентнісний підхід проявляється у готовності майбутніх учителів до відповідального та ефективного самостійного виконання власних обов'язків у виховній сфері, у розробці освітніх програм та організації процесу професійної підготовки майбутніх учителів на компетентнісній основі (кожна компетентність випускника забезпечується відповідною кількістю навчальних дисциплін і практик);

- аксіологічний підхід дозволяє розглядати практичну підготовку майбутніх учителів як особливу ціннісну систему, що забезпечує духовний, інтелектуальний, вольовий розвиток особистості на основі таких ціннісних пріоритетів: особистісні – педагогічна практика є засобом професійного самовизначення майбутнього вихователя; професійні – педагогічна практика дозволяє сформувати готовність до інноваційної виховної діяльності майбутніх учителів; соціально-професійні – педагогічна практика розвиває соціальну активність, конкурентоспроможність, співпрацю;

- акмеологічний підхід визначає шлях професійного саморозвитку і самовдосконалення майбутнього вчителя у виховному процесі, що має забезпечити і йому і вихованцям формування характерних (акмеологічних) якостей особистості, необхідних для майбутньої життєдіяльності;

- контекстний підхід передбачає використання моделювання у процесі професійної підготовки до умов педагогічної праці, в яких майбутній фахівець на основі здобутих знань і досвіду може практикуватися в успішному виконанні виховних функцій учителя;

- середовищний підхід дозволяє перенести акцент у діяльності викладача з безпосереднього педагогічного впливу на особистість студента в контекст формування динамічного, відкритого, інноваційного освітнього середовища, в якому відбувається його професійне становлення;

- студентоцентрований підхід трактують як тип освітнього процесу, в якому особистість студента й особистість педагога виступають як його суб'єкти, метою якого є розширення їх автономії та партнерства, підвищення відповідальності та підзвітності з боку студента; взаємозалежність між викладачем і студентом; взаємна повага викладача і студента.

Теоретичний концепт визначає систему наукових ідей, основних понять, без яких неможливо розуміння досліджуваної проблематики: концепції гуманізації освіти (І. Бех, І. Зязюн, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.), ідеї педагогічної інноватики (В. Кремень, В. Паламарчук та ін.), ознаки професіоналізму у виховній діяльності (А. Дубасенюк, В. Ковальчук та ін.), положення щодо вдосконалення педагогічної практики (Л. Бражник, О. Лугівська, О. Філоненко та ін.).

Ці ідеї обумовлюють змістову основу концепції професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики, що ґрунтується на теоретичному узагальненні двох груп педагогічних умов: організаційно-педагогічних (збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми професійної підготовки; удосконалення програмно-методичної складової професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами, і роботодавцями у процесі проходження практики; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі); психолого-педагогічних (актуалізація ціннісно-мотиваційної сфери студентів на освоєння інновацій і успіх у майбутній виховній діяльності; забезпечення інтегрованого практико орієнтованого і виховного характеру змісту процесу професійної підготовки майбутніх учителів, можливість підвищення їх рівня знань за рахунок вибіркового навчальних дисциплін; розвиток рефлексивного усвідомлення студентами готовності до майбутньої виховної діяльності в процесі практичної підготовки; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування особистісно і практико-орієнтованих педагогічних технологій;

активізація проходження різних видів педагогічної практики, врахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників).

Методико-технологічний концепт передбачає апробацію запропонованих педагогічних умов підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики шляхом упровадження у освітній процес виховних технологій як системи науково обґрунтованих методів і прийомів виховної роботи, що передбачає залучення їх до загальнолюдських культурних цінностей. Виховна діяльність закладу вищої освіти визначається як система дій, серед яких виокремлюються виховні форми, методи, прийоми. Технологічність виховного процесу надає можливість ефективно використовувати інноваційні виховні технології у практиці роботи вищої школи (проектні, здоров'язбережувальні, ігрові виховні та ін.)

Обґрунтування методологічного, теоретичного й методико-технологічного концептів дало змогу окреслити *провідну ідею дослідження*, згідно з якою професійна підготовка майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики є комплексним педагогічним процесом формування готовності до визначеного виду діяльності й інноваційно-виховної компетентності в сприятливих умовах освітнього середовища закладу вищої освіти і середньої школи в їх взаємозв'язку. Ефективність професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики забезпечується розробкою та теоретичним обґрунтуванням відповідної концептуальної моделі, принципів, що є основою для їх впровадження у освітній процес вищої і середньої шкіл.

Загальна гіпотеза дослідження полягає в тому, що професійна підготовка майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності набуде ефективності за умов наукової розробки її теоретико-методичних засад, вдосконалення організації педагогічної практики та створення у закладах вищої освіти інноваційного освітнього середовища, яке реалізує права студентів на освіту і всебічний духовний розвиток і саморозвиток у відповідності зі своїми потребами, здібностями й можливостями.

Загальну гіпотезу конкретизовано у часткових припущеннях щодо необхідності забезпечення цього процесу шляхом:

– розуміння професійної підготовки студентів до майбутньої діяльності як цілеспрямованої, спеціально організованої, професійно орієнтованої взаємодії суб'єктів освіти з акцентом на формування готовності до інноваційної виховної діяльності й інноваційно-виховної компетентності;

– використання продуктивного вітчизняного та зарубіжного досвіду вдосконалення педагогічної практики і практичної підготовки майбутніх учителів, що сприяє підвищенню їх ефективності та продуктивності;

– врахування специфічних ознак інноваційного виховного середовища, що створюється у процесі професійної підготовки майбутніх учителів завдяки спеціальній організації й регламентує внутрішні процеси, пов'язані з вибором студентами пріоритетів інноваційної виховної діяльності, та зовнішні – освоєння спільнотою оточуючого середовища;

– упровадження в освітній процес ЗВО концептуальної моделі та розвивальної програми професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики.

В Університеті Григорія Сковороди в Переяславі у рамках наукової школи «Технології формування професійної компетентності майбутніх учителів» (науковий керівник доктор педагогічних наук, професор О.Шапран), яка діє з 2013 року, розробляються концептуальні моделі відповідно до визначених пріоритетів у сфері національної освіти і, зокрема, визначеної стратегічної лінії – модернізації. Метою модернізації вищої освіти є формування нових життєвих установок особистості, гуманізація суспільно-економічних відносин. Сучасній школі, суспільству потрібні вчителі нової генерації, які спроможні підготувати освічених, морально вихованих, підприємливих людей, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення у ситуації вибору, прогнозувати їх можливі наслідки та здатні до співпраці; ті особистості, які відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю.

Наше дослідження виконувалося у рамках наукової школи О.Шапран і передбачало вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики. Для цього на основі моделювання була спочатку теоретично розроблена, а потім упроваджена в практику концептуальна модель досліджуваного феномена.

У контексті нашого дослідження методологія моделювання була зорієнтована на аналіз розвитку виховної системи ЗВО, базувалася на пріоритеті свободи вибору засобів моделювання з орієнтацією на сучасні форми і технології організації освітнього процесу.

Особливістю моделювання як методу дослідження обрано положення, що створення моделі – процес невизначений, багатогранний і змінюється на шляху досягнення мети.

Моделювання є невід'ємним аспектом у забезпеченні природної єдності процесу професійної підготовки студентів та наукових досліджень у напрямках її вдосконалення. Проблема моделювання у педагогічній освіті розробляється у ряді наукових досліджень (І. Зязюн, Г. Васянович, С. Вітвицька, М. Лещенко, М. Опачко, С. Сисоєва та ін.). Інноваційні пошуки засвідчують, що цілісна концепція моделювання сучасної професійної підготовки вчителя і його педагогічної діяльності почала активно розроблятися в Україні в останні роки.

Моделювання складних процесів вимагає комплексного вирішення багатьох проблем: психологічних, соціологічних, педагогічних, технологічних, організаційних тощо. Розроблені моделі дозволяють органічно поєднувати нові вимоги до підготовки вчителя і вибудовувати новий зміст педагогічної освіти. Модель – це своєрідна форма відображення, яка містить інформацію про об'єкт. Модель як штучна система відображає з певною точністю основні властивості досліджуваного об'єкта оригіналу і може замінити його у дослідженні, а також дозволяє отримати інформацію про цей об'єкт. Отже, модель виступає провідною ланкою між дослідником та об'єктом, який він досліджує, виконує функції замітника об'єкта та дозволяє отримати нові знання про цей об'єкт.

Модель виступає як теоретичний взірць-еталон, водночас моделі є засобом існування знань, носієм знань, – це штучний елемент, який створюють для кращого пізнання системи (О. Дубасенюк, Н. Ничкало, О. Пехота, О. Савченко, О. Ярошинська). Окрім того, на думку С. Сисоєвої, модель відображає систему елементів, що відтворюють певні частини, зв'язки, функції досліджуваного предмета [3, с. 33]. Таким чином, у моделі дослідники простежують певні зв'язки між структурними елементами досліджуваного феномена. Провідною ідеєю при конструюванні моделей стає ідея системності, що базується на принципах інваріантності та варіативності. Погоджуємося з О. Ярошинською, яка зауважує, що створення моделі є конкретизацією загальнонаукового принципу зв'язку цілого й одиничного, в якому поєднання і взаємодія компонентів породжує нову якість – оновлену модель. На думку дослідниці модель вимагає теоретичних і методичних пояснень, без яких може стати лише схемою, абстракцією і тому залишитись не реалізованою [4, с. 252-253].

Таким чином, дослідник у моделі повинен запропонувати свої – авторські підходи до розуміння об'єкта, що вивчається. Новий підхід, як зазначає Л. Пуховська, означає, що в основу педагогічної роботи вчителя має бути закладена певна система цінностей, яка б мала демократичну спрямованість. Виходячи з цього відбувається оновлення завдань педагогічної освіти, а саме – формування готовності майбутнього вчителя до виховання дітей та молоді в душі широкої соціальної комунікабельності, інтелігентності й відповідального ставлення кожного до самого себе, людей, навколишнього середовища, природи. Тобто, у професійній підготовці вчителя увага має акцентуватися на формуванні вмінь та навичок гуманізації шкільного середовища, гармонізації його взаємин із суспільством [2].

Науковець С. Вітвицька зазначає, що у широкому розумінні моделювання є особливим пізнавальним процесом, методом теоретичного, практичного, опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання обирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт – замісник (модель), досліджує його, а отриману інформацію переносить на реальний предмет вивчення. Дослідниця наголошує, що науково-обґрунтована модель певного процесу покликана відтворювати не лише його статику, а й динаміку, дозволяє прогнозувати його розвиток та майбутній позитивний результат [1, с. 17-18].

Ураховуючи вказані вищі позиції у процесі дослідження запропонована концептуальна модель професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності в процесі педагогічної практики. Визначено, що модель повинна бути зростаючою – знизу до верху і відображувати всі складові моделі. Розроблена модель виступає умовною схемою цілеспрямованого формування готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності на основі таких базових цінностей: любов до людей (гуманність); повага людської гідності; доброта і милосердя; справедливість і взаєморозуміння, моральна активність, партнерство.

Модель складається із трьох блоків: *методологічно-цільового, процесуально-технологічного та діагностично-результативного*. Взаємодія вказаних блоків у інноваційному освітньому середовищі спроектована як цілеспрямований і послідовний вплив на ефективність професійної підготовки майбутніх учителів через поєднання взаємопов'язаних складників: мети; методологічних підходів, принципів дослідження; педагогічних умов (*організаційно-педагогічних, психолого-педагогічних*), організації педагогічної практики на основі конкретних принципів, методико-технологічного інструментарію організації виховної діяльності студентів (інноваційні виховні технології, форми і

методи виховання, етапи проведення розвивальної програми формування досліджуваного феномену; критерії та показники готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності та її рівні, що визначені на основі діагностики; досягнення прогнозованого результату).

Методологічно-цільовий блок моделі дає уявлення про загальну векторну спрямованість професійної підготовки майбутніх учителів, яка визначається закладом вищої освіти і передбачає створення сприятливого інноваційного освітнього середовища вищої школи як педагогічно доцільного організованого простору життєдіяльності студентів, який сприяє розвитку інноваційного виховного ресурсу майбутніх учителів; інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного виховного потенціалу ЗВО. В організації виховної роботи зі студентами враховано, що заклад вищої освіти є соціальним інститутом суспільства з притаманними йому специфічними ознаками, а саме: підпорядкованість суспільним потребам, скерованість на виконання соціального замовлення суспільства, керованість на державному та локальному рівнях, наявність певних характеристик, які сприяють єдності, наступності та послідовності виховних впливів освітнього процесу та позааудиторної виховної роботи.

Метою дослідження визначено формування готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності як результату їх професійної підготовки, яка обумовила методологію наукового пошуку. Методологічну основу дослідження становлять провідні ідеї системного, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, акмеологічного, контекстного, середовищного, студентоцентрованого підходів.

Методологічні підходи стали основою для виокремлення принципів дослідження, а саме:

- суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії між учасниками освітнього процесу на основі партнерства (розуміння і співпраця викладачів і студентів);
- самоцінність особистості у визначенні цілей виховання (самостійне визначення студентами цілей виховання із урахуванням власних особливостей і пріоритетів);
- індивідуальна спрямованість виховних впливів (особистісно орієнтований характер виховної роботи);
- повага та довіра до особистості й вимогливість до неї (доброзичливість і наполегливість у стосунках із студентами);
- єдність свободи вибору й відповідальності (можливість визначення індивідуальної траєкторії життєдіяльності майбутніх учителів);
- комплексність виховних впливів (системність і етапність виховної роботи),
- зв'язок теорії з практикою (поєднання теоретичних знань, практичних умінь, навичок і набуття досвіду виховної роботи майбутніх учителів) (рис. 1).

Процесуально-технологічний блок моделі представлений рядом компонентів. Центральним структурним елементом є педагогічна практика та принципи її організації, а саме:

- *педагогічна спрямованість* – цілей, завдань і змісту практики на розв'язання сучасних освітніх завдань, зв'язок із життям; інтерес студентів до майбутньої професії;
- *комплексний характер* – єдність навчальної та виховної діяльності студентів;
- *диференціація й індивідуалізація* – урахування специфіки факультету, особливостей студентів, освітніх закладів при проходженні практики; варіативність вибору змісту, форм і методів роботи;
- *етапність і безперервність* – спадкоємність видів робіт, поступове ускладнення змісту й завдань педагогічної практики від простих до більш складних форм;
- *наступність і систематичність* – узгодження усіх різновидів практики в процесі професійної підготовки майбутніх учителів, їх системний характер;
- *креативність і співтворчість* – організація тісної взаємодії керівників практики, методистів, учителів, студентів-практикантів; спільні творчі пошуки розв'язання навчальних завдань;
- *адекватність оцінювання* – дотримання єдиних вимог керівників практики до оцінювання якості роботи, об'єктивність і неупередженість оцінок;
- *рефлексивність* – вміння майбутнього вчителя давати професійну оцінку своїй професійній діяльності в процесі педагогічної практики й діяльності учнів;
- *результативність* – здатність та спроможність студентів здійснювати відповідну навчальну і виховну діяльність.

Визначені принципи є основою і програми вдосконалення педагогічної практики в процесі підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності (рис. 2).

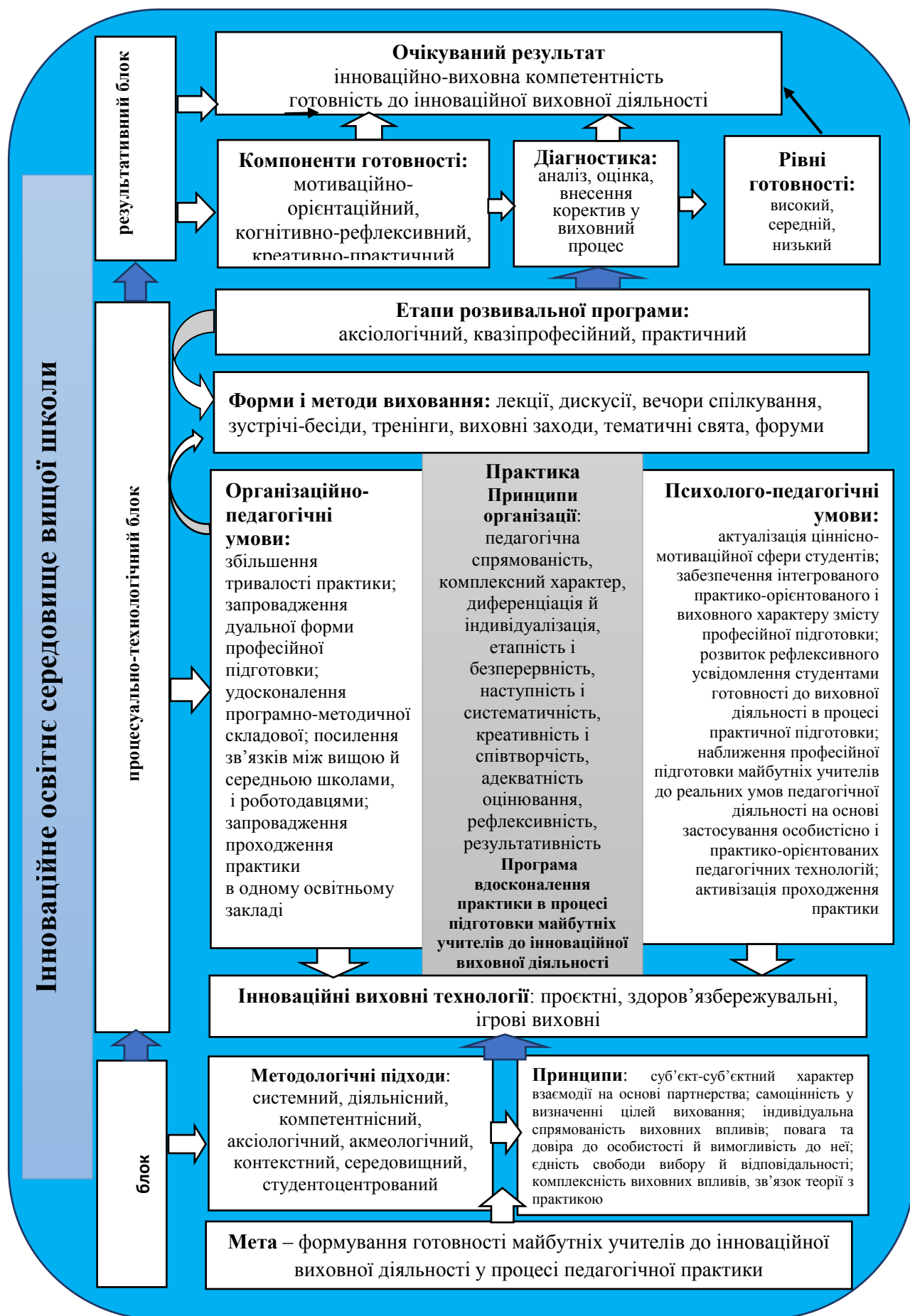

Рис. 1. Концептуальна модель професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності у процесі педагогічної практики

Рис. 2. Комплексна програма вдосконалення педагогічної практики в процесі підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності

Складові цієї комплексної програми доповнюють розроблену модель формування досліджуваного феномена, а саме: вивчення зарубіжного досвіду педагогічної практики у вищій школі надає можливості до впровадження різних інновацій у процес її проходження, а виявлення типових недоліків практики – підвищення ефективності її організації.

Проведення різних видів практики (на бакалаврському і магістерському рівнях) визначають принципи їх організації, що обумовлюють вихідні позиції при визначенні шляхів модернізації педагогічної практики майбутніх учителів. Результатом ефективного проведення педагогічних практик стають сформовані у майбутніх учителів уміння і навички професійної діяльності.

Педагогічна практика як засіб формування вчителя-професіонала реалізується у ряді *організаційно-педагогічних* (збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми навчання; удосконалення програмно-методичної складової професійної підготовки майбутніх

учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами, і роботодавцями у процесі проходження практики; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі) та *психолого-педагогічних* (актуалізація ціннісно-мотиваційної сфери студентів на освоєння інновацій і успіх у майбутній виховній діяльності; забезпечення інтегрованого практико орієнтованого і виховного характеру змісту процесу професійної підготовки майбутніх учителів, можливість підвищення їх рівня знань за рахунок вибіркового навчальних дисциплін; розвиток рефлексивного усвідомлення студентами готовності до майбутньої виховної діяльності в процесі практичної підготовки; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування особистісно і практико-орієнтованих педагогічних технологій; активізація проходження різних видів педагогічної практики, врахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників) умов підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності у процесі педагогічної практики.

Окреслені педагогічні умови повинні практично втілюватися у розвивальній програмі формування досліджуваного феномена, якій притаманна етапність проведення: *аксіологічний етап* – формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів, їх мотивації; *квазіпрофесійний етап* – професійна підготовка майбутніх учителів у педагогічних закладах вищої освіти зі застосуванням виховних ситуацій, що наближують процес навчання до професійної діяльності; *практичний етап* – організація і ефективне проведення різних видів педагогічних практик. Реалізація розвивальної програми передбачена з використанням методико-технологічного інструментарію, що включає інноваційні виховні технології (проектні, здоров'язбережувальні, ігрові виховні тощо) та форми і методи виховної роботи (лекції, дискусії, вечори спілкування, зустрічі-бесіди, тренінги, виховні заходи, тематичні свята, форуми тощо).

Діагностично-результативний блок моделі побудований на таких складниках: структурні компоненти, діагностика і оцінка готовності до інноваційної виховної діяльності, визначення рівнів цієї готовності, внесення корективів у виховний процес, отримання передбачуваного результату. Структурні компоненти визначено відповідно до окреслених критеріїв, а саме: на основі критерію «мотиваційна і цільова спрямованість» визначено показники *мотиваційно-орієнтаційного компоненту* (спрямованість на освоєння інновацій; потреба в саморозвитку в виховній сфері); на основі критерію «системність знань, усвідомленість власних можливостей» – *когнітивно-рефлексивного компоненту* (знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки), на основі критерію «продуктивна технологічність і креативність» – *креативно-практичного компоненту* (уміння і навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичення досвіду виховної роботи у процесі педагогічної практики; здатність до оригінального розв'язання виховних ситуацій).

Визначені показники обумовили рівні сформованості готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності:

– *високий рівень* – розвинута спрямованість на освоєння інновацій; стійкі прагнення займатися виховною роботою; наявність ґрунтовних знань та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки; сформованість умінь і навичок володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичений продуктивний досвід виховної роботи в процесі педагогічної практики; креативність у розв'язанні виховних ситуацій;

– *середній рівень* – частково розвинута спрямованість на освоєння інновацій і прагнення займатися виховною роботою; наявні несистемні знання та фрагментарне розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; присутня здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки під контролем оточуючих; часткова сформованість умінь і навичок володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичений епізодичний досвід виховної роботи в процесі педагогічної практики; наявна вибірковість у розв'язанні виховних ситуацій;

– *низький рівень* – мало розвинута спрямованість на освоєння інновацій; відсутність прагнення займатися виховною роботою; наявність окремих знань та низьке розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; відсутність здатності до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки; не сформованість умінь і навичок володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; відсутній досвід виховної роботи в процесі педагогічної практики; невміння розв'язувати виховні ситуації.

Визначені у процесі діагностики рівні готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності безпосередньо впливали на досягнутий результат і обумовлювали корекційну роботу з ними, спрямовану на формування протягом життя інноваційно-виховної компетентності як їх інтегрованої особистісної якості, що проявляється у готовності до інноваційної виховної діяльності від прогнозування до впровадження нововведень на основі сформованої у них системи мотивів, знань, умінь, навичок, професійно-особистісних якостей, досвіду виховної роботи. Отже, опора на провідні концептуальні положення сучасної психолого-педагогічної науки допомогла розробити модель професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності у процесі педагогічної практики. З метою залучення кожного учасника дослідження до активної практичної діяльності, спрямованої на досягнення визначеної мети, розроблена розвивальна програма, яка стала експериментальним майданчиком апробації виокремлених педагогічних умов на основі сучасного методико-технологічного інструментарію виховної роботи. Таким чином, готовність студентів до інноваційної виховної діяльності – це результат спеціальної підготовки, який являє собою інтегровану освіту особистості майбутнього вчителя, яка виникає при об'єднанні мотивів, професійних знань, умінь, навичок і педагогічного досвіду, адекватних вимогам виховного напрямку професійної педагогічної діяльності. Цілісність формування досліджуваного феномена досягалася повноцінним розвитком мотиваційно-орієнтаційного, когнітивно-рефлексивного, креативно-практичного компонентів готовності згідно з визначеними принципами організації професійної підготовки майбутніх учителів. Усі блоки моделі – взаємопов'язані, а сама модель демонструє зростаючий характер вдосконалення досліджуваного феномена – знизу доверху.

Список використаних джерел:

1. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів: монографія / за ред. С. С. Вітвицької, д. пед. наук, професора. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2019. 304 с.
2. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу, В. В. Артемчук; за заг. ред. В. Радкевич. Житомир: «Полісся», 2018. 208 с.
3. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія. Хмельницький: ХГПА, 2008. 324 с.
4. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань, 2015. 544 с.